

DOI 10.51558/2490-3647.2023.8.3.519

UDK 782:37.01

Primljeno: 15. 09. 2023.

Stručni rad
Professional paper

Ivana Paula Gortan-Carlin, Žan Morović

IZVEDBA OPERE AKTIVNIM SLUŠANJEM: OPERA ŠUMA STRIBOROVA¹

Opera je kompleksna, multidisciplinarna glazbeno-scenska vrsta koju učenik osnovne škole u 8. razredu slušno i vizualno prepoznaje, razlikuje, opisuje i uspoređuje u okviru predmeta Glazbena kultura. U radu je prikazan doprinos pripreme i izvedbe opere na studiji slučaja školske predstave *Šuma Striborova – opera za velike i male* skladatelja Ivana Josipa Skendera (na libreto Ozrena Prohića, prema istoimenoj bajci Ivane Brlić-Mažuranić) koju su izveli učenici Osnovne škole Bartula Kašića u Zadru, u srpnju, 2023. godine. Riječ je o inovativnome i jedinstvenom projektu približavanja opere mladima u Hrvatskoj. U ovome se radu predstavlja *Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj* te se metodologijom analize studije slučaja prezentiraju ishodi unutar triju domena: A – *Slušanje i upoznavanje glazbe*, B – *Izražavanje glazbom i uz glazbu* i C – *Glazba u kontekstu*, koji se ostvaruju sudjelovanjem u izvedbi opernoga djela. Nadalje, donose se i zadaci (materijalni, funkcionalni i odgojni) koji se ostvaruju glazbenom aktivnošću poput produkcije opere. Doprinos je ovoga rada prikaz učeničke izvedbe baletno-lutkarske predstave – opere *Šuma Striborova* – aktivnim slušanjem. Prilikom takve izvedbe aktivni su i recipijenti, tj. publika koja reagira na glazbu i radnju. Aktivnim se slušanjem estetski odgaja, usavršava i kulturološki raste.

Ključne riječi: aktivno slušanje glazbe; glazbeno-scensko djelo; odgojno-obrazovni ishodi; *Šuma Striborova – opera za velike i male*

1 Ovaj je rad financiralo Sveučilište u Zadru u okviru institucionalnoga projekta *Mladi i ekonomija iskustva – nova paradigma i inovativni poslovni modeli* (MLADCI; IP.01.2021.07).

Prema *Kurikulumu za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj* (MZO 2019) učenje i poučavanje predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost „u skladu je sa suvremenim znanstvenim spoznajama i kretanjima koji upućuju na otvorenost i prilagodljivost procesa učenja i poučavanja, didaktički i metodički pluralizam, istraživačko, projektno i individualizirano učenje, ali i na nužnost primjene informacijsko-komunikacijske tehnologije” (MZO 2019). Važan dio procesa učenja i poučavanja glazbe sačinjavaju izborna i fakultativna nastava te izvannastavne i izvanškolske aktivnosti u okviru kojih učenici „proširuju stečena znanja, vještine i stavove te istodobno sustavno razvijaju svoje interese i ostvaruju kvalitetan umjetnički rast i razvoj” (MZO 2019). Između ostaloga, među odgojno-obrazovnim ciljevima učenja i poučavanja predmeta Glazbena kultura navodi se i sljedeće: „poticati razvoj glazbenih sposobnosti, potaknuti učenike na aktivno bavljenje glazbom i sudjelovanje u kulturnom životu zajednice, upoznati učenike s glazbenom umjetnošću putem kvalitetnih i reprezentativnih ostvarenja glazbe različita podrijetla te različitih stilova i vrsta, potaknuti razvijanje glazbenoga ukusa i kritičkoga mišljenja, potaknuti razumijevanje interdisciplinarnih karakteristika i mogućnosti glazbe, osvijestiti vrijednosti regionalne, nacionalne i europske kulturne baštine u kontekstu svjetske kulture” (MZO 2019).

Glazbena kultura u osnovnoj školi obuhvaća tri domene. Domena A – *Slušanje i upoznavanje glazbe* – obuhvaća upoznavanje glazbe pomoću audio- i videozapisa te mogući neposredni susret učenika s glazbom. Aktivnim slušanjem glazbe učenici upoznaju glazbu različitih vrsta, stilova, pravaca i žanrova, stječu znanja o glazbeno-izražajnim sastavnicama i različitim razinama organizacije glazbenoga djela te mogu doživjeti, upoznati, razumjeti i naučiti vrednovati glazbu. Upoznavanjem glazbenih djela otvara se mogućnost traganja za novim glazbenim iskustvima. U domenu B – *Izražavanje glazbom i uz glazbu* – uključene su glazbene aktivnosti: pjevanje, sviranje, glazbene igre, glazbeno stvaralaštvo i pokret uz glazbu, koje će omogućiti cjelovit doživljaj glazbe te razvoj glazbenih sposobnosti i kreativnosti. Otvorenost nastave glazbe pruža mogućnost stavljanja naglaska na neku od navedenih aktivnosti, primjerenu dobi (razredu/ciklusu), sposobnostima i interesima učenika. Kroz domenu C – *Glazba u kontekstu* – učenik otkriva vrijednosti bogate regionalne, nacionalne i globalne glazbene i kulturne baštine, uočava razvoj, uloge i utjecaje glazbene umjetnosti na društvo te povezuje glazbenu umjetnost s ostalim umjetnostima.

Glazbu možemo slušati aktivno i pasivno (Gospodnetić 2015). Tijekom pasivnoga slušanja pažnja nije kognitivno usmjerena. Ono nije manje važno jer mozak upija sve podražaje, a češće ga se koristi tijekom ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja.

U osnovnoškolskoj se dobi aktivnim slušanjem glazbe, odnosno slušanjem sa zadacima (Dobrota 2012) pristupa estetskomu odgoju. Varga i Somolanji Tokić (2015) u svojem radu ukazuju na mogućnosti razvijanja vještine aktivnoga slušanja u okviru nastave. Polazi se od važnosti socijalnih kompetencija, posebice komunikacijskih vještina, za ostvarivanje uspješnoga odgoja i poticajne kulture škole. Autorice predlažu pristup razvoju aktivnoga slušanja učenika osnovnoškolske dobi koji je manje institucionaliziran (sustavan) od pristupa primjerenoga (budućim) učiteljima. Glazbu možemo slušati uživo, potom pomoću auditivnih i audiovizualnih nastavnih sredstava te koristeći informacijsko-komunikacijsku tehnologiju.

Primjenu informacijsko-komunikacijske tehnologije u glazbi recentno je istražila Pušić (2023). Autorica je analizirala videolekcije objavljene na kanalu *YouTube*-a „i-nastava” (i-nastava, n. d.; <https://www.youtube.com/channel/UC7-CBGIIkbV7ms2C6grCtkA/>) koji je Ministarstvo znanosti i obrazovanja odobrilo 5. lipnja 2020. godine *Akcijskim planom za provedbu nastave na daljinu* (MZO 2020), a koji je namijenjen poučavanju predmeta Glazbena kultura. Pušić (2023) navodi da je u istraživanome razdoblju od 7. rujna 2020. do 15. lipnja 2022. godine na tome kanalu objavljeno 117 videolekcija, da se broj pregleda videolekcija može objasniti pandemijskom situacijom i tjednom objavljivanja, da se trajanje najdulje i najkraće videolekcije razlikuje do 30 minuta, da svaka od 28 analiziranih videolekcija sadrži aktivnost slušanja te da gotovo svaka videolekcija zahtijeva ili predlaže dodatnu uporabu informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Primjer primjene inovativnoga modela animirane opere *Nikola Šubić Zrinjski* skladatelja Vatroslava Lisinskoga (Zagreb, 1819. – Zagreb, 1854.) kao didaktičkoga alata donose Morović, Gortan-Carlin i Krajnović (2022). Riječ je o interdisciplinarnome pristupu koji spaja glazbu, pedagogiju, informatiku i „iskustveni marketing”.² Pritom se povezuju dva koncepta – *storytelling*, odnosno naracija, koja predstavlja klasični model privlačenja pažnje i edukacije, uz snažan psihološki učinak (primjerice, pričanje bajki), te igrifikacija kao novi koncept kojim se korisnika privlači pomoću igre i interaktivnoga sučelja. U modelu predstavljenom u spomenutom radu prikazuje se opera kao glazbeno-scensko djelo, a razrađen je na nekoliko razina: od prikaza radnje i likova opere kroz digitalne kanale do interaktivnoga uključivanja korisnika u operu u virtualnoj stvarnosti te mogućnosti da sudionici (igrači) sami glazbenom i literarnom kreativnošću mijenjaju tijek događaja i sudbine likova u operi.

2 Riječ je o strategiji u kojoj se publika potiče na sudjelovanje u događajima iz stvarnoga života. Primjerice, u operi se zahtijeva da nešto dodirnu, opipaju, pomirišu ili na drugi način iskuse glazbeno-scensko djelo (Pajić 2023).

„Glazbene aktivnosti višestruko su korisne za psihofizički razvoj mlade osobe /.../ (op. a. i važno je) osvještavanje važnosti kvalitetnih, u ovome slučaju glazbenih programa kojima ćemo kod djece razvijati one socijalne vještine koje su danas zanemarene” (Šimunović 2023: 97). Razvoj socijalnih i emocionalnih vještina odvija se kroz socijalno-emocionalno učenje.

„Socijalno-emocionalnim učenjem djeca stječu i primjenjuju kompetencije, odnosno svoja znanja, vještine i stavove potrebne za komunikaciju i interakciju s drugim ljudima, razvijaju kompetencije za razumijevanje emocija i upravljanje njima te za donošenje odgovornih odluka, a razvijaju i osjećaj brige za druge ljude. Razvojem i zajedničkim djelovanjem /.../ djeca stječu kompetencije potrebne za funkcioniranje u društvu.” (Weissberg i sur. 2015, prema Mucić 2023: 105)

Primjerice, „nastava glazbe u općeobrazovnim školama pruža velike mogućnosti za interkulturalni odgoj i obrazovanje jer je glazba sama po sebi interkulturalna umjetnost. S obzirom na usku povezanost glazbe i kulture, poticanje kulturnog razumijevanja može biti učinkovit ishod nastave glazbe” (Begić i Šulentić Begić 2020: 849).

STUDIJA SLUČAJA: IZVEDBA OPERE ŠUMA STRIBOROVA

Glazbeno-scensko djelo *Šuma Striborova* – opera za velike i male hrvatskoga skladatelja mlađe generacije Ivana Josipa Skendera (Varaždin, 18. 03. 1981.) djelo je koje na suvremen način progovara o istoimenoj bajci Ivane Brlić-Mažuranić. Napisana je na libreto Ozrena Prohića, a praižvedena je u okviru Muzičkoga biennala 13. travnja 2011. godine u Hrvatskome narodnom kazalištu Ivana pl. Zajca u Rijeci.

Opera kao glazbeno-scensko djelo nije bliska mladim generacijama, kao ni kazalište općenito. O recepciji glazbeno-scenskoga djela, opere za djecu, među studentima pisale su Gortan-Carlin i Racan (2013). No, mladomu čovjeku treba pružiti priliku da upozna taj fantastični, divni svijet, ne namećući pritom učiteljeve stavove i estetiku, koja je relativna.

Više je primjera različitih pristupa koji se primjenjuju da bi se opera približila mladima. Primjerice, u Italiji *Fondazione Teatro Donizzeti* iz Bergama provodi projekt *Opera Wow* (Fondazione Donizzeti 2023; v. <https://www.donizetti.org/it/opera-wow/>) koji je posvećen adolescentima i njihovim emocionalnim problemima, a u kojemu se potiče kreativnost kao izvor otpornosti, transformacije i otvorenosti. Riječ je o inovativnoj akciji čija je primarna svrha ne samo prenijeti mladima znanje

o talijanskome opernom skladatelju Gaetanu Donizettiju i njegovim djelima, već i koristiti ga kao instrument u kompliciranom životnom razdoblju kao što je adolescencija. Projekt je zamišljen kao put koji prati učenike i njihove edukatore, krećući se od opere pa do elektroničke glazbe, zahvaljujući snazi melodrame te univerzalnim i dubokim pričama koje govore o mladim ljudima i njihovim ljubavima, kao i o izazovima, inicijacijama, pobjedama i porazima s kojima se oni susreću.

Međunarodni projekt *Erasmus+* pod nazivom *EducOpera* odvijao se od rujna 2017. do kolovoza 2019. godine (*EducOpera* 2018; v. <https://www.educopera.eu/>). Cilj je projekta *EducOpera* bio osmisliti alat (portfolio) i metodu (mentorstvo) za stručnjake i edukatore u najširem smislu (u školi i izvan nje).

„Obrazovanje za operu osmišljeno je da bi se mladima omogućilo pristup umjetničkoj kulturi s kulturnom praksom koja je nekada bila popularna. Taj je pedagoški pristup glavna prednost za kreativnost, a time i za skladan osobni razvoj. Opera uključuje discipline kao što su glazba, crtanje, sport i ples. Obrazovanje za operu može otkriti skrivene talente, jača kolektivni i timski duh, unapređuje kulturu i znanje, omogućuje stjecanje različitih kompetencija, ovladavanje vlastitim tijelom, koncentracijom i disanjem, potiče pamćenje, kombinira pisano i usmeno izražavanje na materinskome ili stranom jeziku, razvija osobnost tinejdžera i glavni je adut za osnaživanje. /.../ Na temelju nacionalnih iskustava i već implementiranih pedagogija projekt *EducOpera* osmišljen je da bi ponudio opću pedagošku strategiju za poboljšanje obrazovanja za operu kao inovativnoga načina borbe protiv ranoga napuštanja škole (ESL) u Europi” (Infodef, n. d.; v. <https://infodef.es/project/educopera?lang=en>, 1).

Rezultat je toga projekta premijerna izvedba opere za mlade *Všeč si mi* u Ljubljani 6. prosinca 2018. godine u Linhartovoj dvorani. Skladatelj vokalne glazbe Damijan Močnik (Kranj, 30. 11. 1967.) autor je glazbe, a libreto je napisao književnik Milan Dekleva. Riječ je o priči o prijateljstvu, strahu i hrabrosti u današnjemu svijetu prožetome tehnologijom, a čiji je cilj pobuditi suosjećanje.

Predmet je istraživanja ovoga rada glazbeno-scenska, odnosno baletno-lutkarska predstava *Šuma Striborova – opera za velike i male* koju su izveli učenici osmih razreda (četnaestogodišnjaci) Osnovne škole Bartula Kašića iz Zadra. Predstava je izvedena u Zadru 7. srpnja 2023. godine pod mentorstvom voditelja projekta Žana Morovića, koji je ujedno priredio adaptaciju za školsku izvedbu, te suradnica Emine Mijatović, Ane Lisice, Patricie Novačić Juričić i Jolide Klarić. Korištenjem informacijsko-komunikacijske tehnologije reproduciran je cjeloviti zvučni zapis (pra)izvedbe opere iz 2011. godine, a učenici su mimikom izražavali radnju, gibali se u tempu, plesali, promptno mijenjali scenu. U uprizorenju radnje sudjelovali su

likovi Pripovjedača, Majke, Sina, Snahe – Guje, Djevojčeta, Domaćih, Stribora i Malika, ali i ansambli koji su interpretirali fantastična bića iz šume ili narod ili izvodili animaciju, potom skupine Kokoš i Svračići, Novinar i Snimatelj (čime je radnja postavljena i u moderno doba) te Ivana Brlić-Mažuranić. U organizaciju i izvedbu toga glazbeno-scenskog programa bilo je uključeno 75 sudionika, od čega 42 glumca na pozornici (Morović 2023).

Krnić i Lučić (2016: 100) navode sljedeće:

„Sudjelovanje u radu dječjeg opernog zbora, kao izvannastavnoj ili izvanškolskoj aktivnosti, temelji se na slobodnom izboru učenika pa je njihova intrinzična motivacija velika. Jednako tako, sudjelovanje u radu zbora podrazumijeva i zadovoljavanje nekih elementarnih glazbeno-vokalnih preduvjeta. Stoga dječji operni zbor postaje mjesto kvalitetnog aktivnog muziciranja pa ima potencijal estetski odgajati. Rojko (1996, 54–62), dapače, odriče umjetničku, a time i gotovo svaku drugu vrijednost grupnom (neumjetničkom, funkcionalnom) pjevanju u razredu te insistira na zboru kao središnjem mjestu kvalitetnog pjevanja koje tek takvo može estetski odgajati.”

Jurkić Sviben i Herak (2018: 33) pak pišu: „U primarnom obrazovanju nije preporučljivo dječju operu poučavati na način stjecanja znanja o dječjoj operi, već učenike treba uvoditi u svijet opere kroz njihov doživljaj konkretne dječje opere što se može postići recepcijom (slušanjem i gledanjem)”, te ukazuju na mogućnost implementacije toga sadržaja.

U slučaju koji se prikazuje u ovome radu zbor učenika nije pjevao – učenici nisu bili uključeni ni kao solisti, ni u ansamblu ili u zbrojskoj formaciji. Oni su interpretirali operu gibanjem i mimikom. Riječ je o aktivnome slušanju glazbe i sudjelovanju u glazbeno-scenskoj formaciji, odnosno u operi. Estetski je odgoj u takvome pristupu vrlo prisutan. Učenici su, prema riječima voditelja, u petnaestak dana svladali kompleksno djelo kao što je opera. Nabrojimo tek neke detalje pripreme: detaljno iščitavanje libreta, slušanje opere i organizacija kretanja po sceni, izrada scenografije i kostima, čime se razvija estetski odgoj, pa sve do drugih grana umjetnosti, poput književnosti, likovne umjetnosti, medijske ili filmske umjetnosti. Rezultat, sama izvedba, nije potaknuo estetsku komponentu samo kod izvođača, već i kod publike. Publika je, da bi mogla pratiti samu izvedbu, tijekom devedeset minuta (koliko je opera trajala) bila aktivni slušatelj te je emocije povremeno glasno izražavala (uzdahom, gestikulacijom, osmijehom ili glasnim smijehom).

ANALIZA

Sudjelovanjem u pripremi i izvedbi opernoga djela ostvaruju se različiti zadaci (*Tablica 1.*) i ishodi (*Tablica 2.*) nastave Glazbene kulture.

Tablica 1. Zadaci nastave Glazbene kulture koji se ostvaruju sudjelovanjem u izvedbi opernoga djela (obrada autora prema Krnić i Lučić 2016)

MATERIJALNI ZADACI	FUNKCIONALNI ZADACI	ODGOJNI ZADACI
Upoznavanje glazbenoga djela	Razvijanje glazbenoga pamćenja	Razvijanje interesa i ljubavi za operu i drugu estetski vrijednu glazbu
Prepoznavanje i razlikovanje dinamike i tempa glazbe	Razvijanje sposobnosti izvođenja glazbe različitoga tempa	Razvijanje potrebe aktivnoga muziciranja
Usvajanje činjenica iz područja povijesti glazbe	Razvijanje izražajnih sposobnosti	Usklađeno zajedničko djelovanje u pripremi glazbeno-estetskih sadržaja
Prepoznavanje i razlikovanje pjevačkih glasova i glazbenih instrumenata	Razvijanje sposobnosti grupnoga muziciranja (timski rad)	Usmjeravanje prema vrijednim glazbenim doživljajima
Otkrivanje i spoznaja uloge aktera u kreiranju opere	Razvijanje analitičke sposobnosti (vizualizacije, kritičkoga razmišljanja te sposobnosti prikupljanja i obrade informacija)	Obogaćivanje emocionalnoga svijeta i izoštravanje umjetničkoga senzibiliteta
Razlikovanje strukturnih elemenata glazbenoga djela	Razvijanje sposobnosti brzoga usvajanja novih znanja i vještina	Suzbijanje straha od nastupa
		Razvijanje samopouzdanja i samostalnosti u radu
		Formiranje i razvijanje glazbenoga ukusa uspostavljanjem vrijednosnih kriterija za kritičko i estetski utemeljeno procjenjivanje glazbe

Tablica 2. Odgojno-obrazovni ishodi koji se ostvaruju sudjelovanjem u izvedbi opernoga djela

A. Slušanje i upoznavanje glazbe	B. Izražavanje glazbom i uz glazbu	C. Glazba u kontekstu
Učenik poznaje cjelovitu klasičnu skladbu	Učenik sudjeluje u zajedničkoj izvedbi glazbene predstave	Učenik uspoređuje glazbeno-izražajne sastavnice
Učenik slušno prepoznaje obilježja glazbe glazbeno-stilskoga razdoblja 20. i 21. stoljeća	Učenik pokretom izvodi umjetničku glazbu. Sudjeluje u aktivnostima glazbenoga stvaralaštva	Učenik istražuje globalne trendove
Učenik slušno i vizualno prepoznaje i razlikuje glazbeno-scensku vrstu, operu		Učenik povezuje glazbenu umjetnost s ostalim umjetnostima

Tijekom sudjelovanja u pripremi i izvedbi opere ostvareni su sljedeći ishodi iz domene A:

- upoznavanje skladbe provedeno je pomoću audio- i/ili videozapisa;
- višekratnim slušanjem učitelj je poticao učenike na zapamćivanje cjelovite skladbe, imena skladatelja i naziva skladbe;
- učitelj je ustrajnim i kontinuiranim radom potaknuo učenike na višu razinu poznavanja glazbenoga djela;
- učenici su s učiteljem (koji je vodio predstavu poput režisera i/ili dirigenta) producirali glazbeno-kulturni događaj;
- predstavljena je glazba 20. i 21. stoljeća;
- verbalne informacije o glazbeno-stilskome razdoblju temeljile su se na slušnome iskustvu učenika;
- audio-vizualno upoznavanje s ciljem objašnjavanja uloge svih sudionika u stvaranju i izvedbi određene glazbeno-scenske vrste te opisivanja povezanosti glazbe i drugih umjetnosti u operi;
- učenik uspoređuje glazbene vrste prema njihovim obilježjima: načinu izvođenja (scensko), sadržaju (svjetovni), karakteru (dramski – bajkovit);
- upozna se glazbeno-scenska vrsta: opera;
- učenik upoznaje glazbeno-scensku vrstu u autentičnome okružju.

Tijekom sudjelovanja u pripremi i izvedbi opere ostvareni su sljedeći ishodi iz domene B:

- sve su aktivnosti izvedene u poticajnome ozračju;
- umjetnički vrijedno autorsko djelo prilagođeno je sposobnostima učenika;
- učitelj je odabrao jednu ili više aktivnosti za realizaciju ishoda u skladu s interesom i sposobnostima učenika te mogućnostima ostvarenja;
- pokretom uz glazbu učenici su osvijestili i pratili glazbeno-izražajne sastavnice (tempo, dinamiku, oblik) i izvodili plesnu koreografiju djela klasične glazbe te oblikovali nove plesne strukture samostalno ili u skupini;
- učenik se mogao stvaralački izražavati sudjelujući u aktivnostima plesa, pokreta te uporabe IKT-a samostalno ili u skupini;
- učenike se potaknulo na javnu skupnu izvedbu u dvorištu škole, odnosno lokalnoj zajednici.

Tijekom sudjelovanja u pripremi i izvedbi opere ostvareni su sljedeći ishodi iz domene C:

- učenici su uočavali i opisivali glazbeno-izražajne sastavnice glazbe u djelu (melodija, tempo, ritam, dinamika, izvođački sastav, glazbeni oblik, tijelo, glazba);
- opera je kontekstom prilagođena učenicima.

ZAKLJUČAK

Opera se kao glazbeno-scensko djelo razvija od baroka nadalje. Svako je stilsko razdoblje iznjedrilo različite vrste opernih oblika. Stilsko razdoblje prvih desetljeća 21. stoljeća dovoljno je dugo i u njemu se prepoznaje glazbeni jezik pojedinih opernih skladatelja. Dekadencija i operna „zastarjelost” prisutne tijekom 20. stoljeća rezultirale su nezainteresiranošću mladih za tu glazbeno-scensku vrstu, a kompleksnost skladanja i problem produkcije nisu motivirajući za skladatelje. No, ovaj rad pokazuje da su mladi, ako ih se dobro vodi, odnosno mentorira, zainteresirani za operu. Oni je u kratko vrijeme svladaju, reproduciraju u svojim mogućnostima te do izražaja dolazi i njihova kreativnost. Samo sudjelovanje u pripremi i izvedbi donosi višestruke dobrobiti za samoga učenika (razvoj samopouzdanja, suzbijanje straha od nastupa, samostalno izražavanje i drugo). U nastavnome se procesu, s obzirom na složenost glazbeno-scenskoga djela, ostvaruje više različitih materijalnih, fun-k-

cionalnih i odgojnih zadataka. Nadalje, vidljivo je da se aktivnim sudjelovanjem u postavljanju opere ostvaruju ishodi navedeni u kurikulumu.

Dobrobiti rada s učenicima i mladima korištenjem opere primjenjuju se, osim u Hrvatskoj, i u drugim državama, u kojima se realiziraju pojedinačni (primjer Italije) ili međunarodni projekti (primjer projekta *EducOpera*). U Hrvatskoj školska predstava *Šuma Striborova* u izvedbi učenika Osnovne škole Bartula Kašića u Zadru predstavlja inovativan i jedinstven projekt jer se operi pristupilo iz druge perspektive. Učenici ne pjevaju i ne sviraju (jer ne bi uspjeli postići umjetničku razinu izvedbe koju opera kao kompleksno vokalno-instrumentalno i scensko djelo zahtijeva), već operu izvode aktivnim slušanjem koje inicira i producira pokret. Pritom se također (mlada i starija) publika uključuje aktivnim slušanjem kojim se uranja u umjetničko glazbeno (odnosno glazbeno-scensko) djelo, usavršava se, estetski se odgaja i kulturološki raste.

LITERATURA

1. Begić, Amir, Jasna Šulentić Begić (2020), "Didactic Aspects of an Intercultural Approach to Teaching Music", *Music in Society. The Collection of Papers*, 11, 849–887.
2. Dobrota, Snježana (2012), *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*, Filozofski fakultet u Splitu – Odsjek za razrednu nastavu, Split
3. EducOpera (2018), <https://www.educopera.eu/>; pristupljeno 22. 07. 2023.
4. Fondazione Donizzeti (2023), <https://www.donizetti.org/it/opera-wow/>; pristupljeno 22. 07. 2023.
5. Gortan-Carlin, Ivana Paula, Klaudija Racan (2013), "Recepcija glazbeno-scenskoga djela: opera za djecu", u: Sabina Vidulin-Orbanić (ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 3, Zbornik radova s Trećeg međunarodnog simpozija glazbenih pedagoga. Interdisciplinarni pristup glazbi: istraživanje, praksa i obrazovanje*, 275–289, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli - Odjel za glazbu - Odsjek za glazbenu pedagogiju, Pula
6. Gospodnetić, Heda (2015), *Metodika glazbene kulture za rad u dječjem vrtiću*, Mali profesor, Zagreb
7. Infodef, Instituto para el Fomento del Desarrollo y la Formación (n. d.), *EducOpera – Struggling against Early School Leaving with an education to Opera*, <https://infodef.es/project/educopera?lang=en>; pristupljeno 22. 07. 2023.

8. I-nastava [E-teaching] (n.d.), Home [YouTube channel], *YouTube*; dostupno na <https://www.youtube.com/channel/UC7-CBGIJkbV7ms2C6grCtkA/>; pristupljeno 03. 09. 2023.
9. Jurkić Sviben, Tamara, Ema Herak (2018), "Dječja opera – poticaj za recepciju umjetničkog djela u nastavi Glazbene kulture u primarnom obrazovanju", *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 20(Sp. Ed. 2), 11–48.
10. Krnić, Marijo, Mia Lučić (2016), "Dječji operni zbor u funkciji glazbeno-estetskog odgoja djeteta", *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*, 6–7, 150–165.
12. Morović, Žan (2023), *Programska knjižica Ivan Josip Skender: Šuma Striborova*, Osnovna škola Bartula Kašića, Zadar
13. Morović, Žan, Ivana Paula Gortan-Carlin, Aleksandra Krajnović (2022), "Interaktivna opera – inovativni model korisničkog iskustva u kulturi", *CroDiM: International Journal of Marketing Science*, 5(1), 123–136.
14. Mucić, Mia (2023), "Povezanost nastave glazbe i izvannastavnih glazbenih aktivnosti s kvalitetom školskoga života učenika", u: Sabina Vidulin (ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 8: Glazba i dobrobit u obrazovanju i umjetnosti / Music Pedagogy in the Context of Present and Future Challenges 8: Music and Well-being in Educational and Artistic Settings*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Muzička akademija u Puli, Pula, 103–119.
15. MZO (2019), "Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj", *Narodne novine*, br. 7, 2019. (NN, 7/2019), Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html; pristupljeno 21. 07. 2023.
16. MZO (2020), *Akcijски plan za provedbu nastave na daljinu*, Ministarstvo znanosti i obrazovanja; dostupno na <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NastavaNaDaljinu/Akcijски%20plan%20za%20provedbu%20nastave%20na%20daljinu%20%20Model%20nastave%20na%20daljinu.pdf>; pristupljeno 03. 09. 2023.
17. Pajić, Ivan (2023), "Što je iskustveni marketing i kako to ugraditi u e-mail marketing?", <https://www.business2community.com/hr/e-mail-marketing/stoje-iskustveni-marketing-i-kako-to-ugraditi-u-e-mail-marketing-010458>; pristupljeno 06. 09. 2023.

18. Proleta, Jelena, Vesna Svalina (2011), "Odgojna uloga izvannastavnih glazbenih aktivnosti", *Život i škola*, 26(2), 134–153.
19. Pušić, Ivana (2023), "Video lessons to support teachers in distance music learning", *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 164(1–2), 167–184.
20. Šimunović, Zrinka (2023), "Glazbene aktivnosti i društvena dobrobit učenika primarnoga obrazovanja", u: Sabina Vidulin (ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 8: Glazba i dobrobit u obrazovanju i umjetnosti / Music Pedagogy in the Context of Present and Future Challenges 8: Music and Well-being in Educational and Artistic Settings*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Muzička akademija u Puli, Pula, 87–101.
21. Varga, Rahela, Ida Somolanji Tokić (2015), "Trebaju li nam sustavan odgoj i obrazovanje za aktivno slušanje?", *Školski vjesnik*, 64(4), 647–660.

ACTIVE LISTENING OPERA PERFORMANCE: ŠUMA STRIBOROVA (THE STRIBOR'S FOREST) OPERA

Summary

An opera is a complex, multidisciplinary, stage music genre that primary school pupils in the 8th grade aurally and visually recognize, differentiate, describe, and compare as part of the primary school subject Music Culture. The paper presents the contribution of the preparation and performance of an opera on the case study of Ivan Josip Skender's *Šuma Striborova (The Stribor's Forest)*, an opera for adults and children (to the libretto by Ozren Prohić, based on the fairy tale of the same name written by Ivana Brlić Mažuranić) performed by the pupils of the Bartul Kašić Primary School in Zadar, in July 2023. It is an innovative and unique project in Croatia designed to bring opera closer to young people. The paper presents the Curriculum for the subject of Music for both primary and high schools in the Republic of Croatia, where the case study analysis methodology presents the outcomes within three domains: A – Listening and getting to know music, B – Expressing yourself through music and with music, and C – Music in context, which are realized by participating in the performance of an opera. Furthermore, there are also tasks (material, functional, and educational) that are realized through musical activities such as opera production. The contribution of this work is the possibility and presentation of the pupils' performance of the ballet and puppet show the *Šuma Striborova* opera through active listening. During such a performance, the recipients are also active, while the audience reacts to the music and action. Through active listening, one is brought up aesthetically and grows both personally and culturally.

Keywords: active listening to music; educational outcomes; musical and stage piece; *Šuma Striborova* – an opera for adults and children

Adrese autora

Authors' address

Ivana Paula Gortan-Carlin
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
igcarlin@unipu.hr

Žan Morović
OŠ Bartula Kašića, Zadar
zan.morovic@gmail.com

